

List Židom kapitoly 5 až 7

Preto, svätí bratia, účastníci nebeského povolania,

hľadajte na apoštola a veľkňaza nášho vyznania, na Krista Ježiša

Židom 3:1

List Židom podrobne vykladá, prečo sa stal a v akom zmysle je Pán Ježiš Kristus naším Veľkňazom. Zároveň dáva do kontrastu úlohu starozmluvného prostredníckeho kňazstva a úlohu Krista ako Veľkňaza. Vykladá aj to, prečo definitívne zanikla prostrednícka úloha kňazov braných z ľudí.

Veľkňaz pravého Božieho ľudu

Pán Ježiš Kristus sa stal a je Vel'knazom Božieho ľudu, Cirkvi zo Židov i pohanov. Je Vel'knazom nášho vyznania: „Preto, svätí bratia, účastníci nebeského povolania, hľadte na apoštola a veľkňaza nášho vyznania, na Krista Ježiša“ (Židom 3:1). Za Vel'kňazu ho ustanovil sám Boh (Židom 3:2). Je spoľahlivým a verným Vel'knazom, ktorý nezlyhá (Židom 3:2). Je to dokonalý Vel'knaz, pretože je Božím Synom a zároveň je Synom človeka. Boha reprezentuje pred ľuďmi ako Boží Syn. Ľudí reprezentuje pred Bohom ako Syn človeka. Aby mohol byť takýmto Vel'knazom, musel sa stať človekom a prísť na svet v tele: „... pre čo bol podľžný byť vo všetkom pripodobnený bratom, aby bol milosrdným a verným veľkňazom čo do vecí u Boha, aby zmieril hriechy ľudu. Lebo tým, že sám trpel, keď bol pokúšaný, môže spomáhať pokúšaným“ (Židom 2:17-18). O žiadnom inom kňazovi Božieho ľudu nikdy neplatilo to, čo o Kristovi, že je veľkňazom, ktorý prenikol nebesia, že je Božím Synom v jedinečnom zmysle: „Keď teda máme takého veľkého veľkňazu, ktorý prenikol nebesia, Ježiša, Syna Božieho, držíme vyznanie“ (Židom 4:14). A práve vďaka tomu, akého Vel'kňazu máme, môžeme smelo pristupovať ku trónu milosti (Židom 4:15-16): „Lebo nemáme veľkňazu, ktorý by nemohol súcitiť s našimi slabosťami, ale pokúšaného vo všetkom, podobne nám, bez hriechu. Pristupujme teda so smelou dôverou ku trónu milosti, aby sme dostali milosrdenstvo a našli milosť na pomoc v pravý čas.“

Vel'knaz, ktorý dal sám seba ako obeť za hriech

Úlohou veľkňazu je, aby ako Bohom ustanovený (Židom 5:4) zastupoval ľudí pred Bohom a donášal za ľudí dary a obeti za hriechy (Židom 5:1): „Lebo každý veľkňaz, braný z ľudí, ustanovuje sa za ľudí čo do vecí u Boha, aby donášal dary a obeti za hriechy.“ Takýto veľkňaz sa vyberá spomedzi ľudí (verš 2) a ako človek dokáže súcitne a s porozumením ľudí aj zastupovať: „... ktorý by po miere mohol cítiť s nevedomými a blúdiacimi, keďže je aj sám obňatý slabosťou“ (verš 2). Keďže aj sám tento veľkňaz je len smrteľný človek a trpí slabosťou a telesnosťou, musí donášať obeť nielen za ľud, ale aj sám za seba: „... a pre ňu (slabosť a telesnosť) je povinný, ako za ľud, tak i za seba donášať obeti za hriechy“ (verš 3). Kristus ako jedinečný Vel'knaz je jedinečný v tom, že aj keď sa stal človekom, aby mohol súcitiť s našimi slabosťami a správne nás zastupovať pred Bohom, bol bez hriechu. Preto nepotreboval donášať obeti za svoje hriechy na rozdiel od veľkňazov braných z ľudí. Kristus ako veľkňaz nebol vzatý z ľudí, stal sa človekom, aby sa mohol stať jedinečným Vel'knazom.

Kristus je jedinečný Vel'kňaz, pretože nielen že nepotreboval donášať obeť za svoje hriechy, ako iní vel'kňazi museli donášať, ale pretože sám seba dal ako obeť za hriech svojho ľudu, čo žiaden vel'kňaz braný z ľudí nemohol urobiť. Keďže hriech sa stal v tele, aj potrestaný musel byť v tele. Ak mal Kristus sám seba dať ako obeť za hriech, musel sa ako večný Boží Syn (verš 5) stať človekom a prísť na svet v tele: „Ktorý vo dňoch svojho ľudského tela so silným krikom a so slzami obeťou doniesol prosby a úpenlivé modlitby k tomu, ktorý ho mohol zachrániť od smrti, a bol vyslyšaný pre svoju bohabojnosť, on, hoci bol Syn, naučil sa poslušnosti z toho, čo trpel, a súc zdokonalený stal sa všetkým, ktorí ho poslúchajú, pôvodcom večného spasenia“ (Židom 5:7-9). Preto je vel'kňazom podľa poriadku Melchisedechovho (verše 5:6, 5:10, 6:20, 7:17, 7:21). Kristovo vel'kňazstvo nezaniklo jeho smrťou, pretože nebol obyčajným smrteľným človekom, ale je vel'kňazom podľa poriadku Melchisedechovho (Židom 6:20, pozri aj kapitolu 7). Kristus ako Vel'kňaz, ktorý zostáva vel'kňazom navždy, je naveky kráľom spravodlivosti a kráľom pokoja (Židom 7:2).

Nedostatočnosť starozmluvného kňazstva

To, že Kristus je jedinečným Vel'kňazom, vel'kňazom podľa poriadku Melchisedechovho, znamená, že je jedinečným spôsobom vyšším Vel'kňazom než levítske kňazstvo a vel'kňazi braní z ľudí. Siedma kapitola Listu Židom to vysvetľuje cez duchovný princíp, podľa ktorého kňazi braní z ľudí (levítske kňazstvo), ktorí berú desiatok od ľudu na bohoslužbu, sami zaplatili desiatok skrze svojho otca Léviho a skrze Abraháma kňazovi najvyššieho Boha, Melchisedechovi (verše 7:1-11), ktorý je „bez otca, bez matere, bez rodoslovnia nemajúc ani počiatku dní ani konca života, ale súc pripodobnený Synovi Božiemu zostáva kňazom navždy“ (verš 7:3).

Izraelský národ dostal zákon (zmluvu Mojžišovho zákona) a podľa zákona aj kňazov, levítske kňazstvo (7:1-11). Prostredníctvom levítskeho kňazstva bol ľudu predkladaný zákon (verš 7). Ako zákon, tak aj kňazstvo boli prostriedkami spásy pre izraelský národ. Slúžili „na dokonalenie

ľudu“ (verš 11). Ak by tieto prostriedky boli ľud naozaj aj zdokonalili, ľud by bol pred Bohom „dokonalý“, čo znamená spravodlivý, svätý a prijatý, a bol by vošiel do večného života (bol by vošiel do odpočinku). Tieto prostriedky dokonalenia však boli nedokonalé, nedokázali ľud zdokonaľiť (spasiť). V siedmej kapitole Listu Židom je to vyjadrené rečníckou otázkou: „Ak teda bolo dokonalenie levitským kňazstvom - lebo izraelský ľud dostal na jeho základe zákon –, načo bolo potom ešte treba, aby povstal iný kňaz, podľa poriadku Melchisedechovho, a nie aby sa volal podľa poriadku Áronovho?“ (verš 11).

Účelom siedmej kapitoly Listu Židom je vysvetliť, že starozmluvné kňazstvo, čiže kňazi braní z ľudí, plnili len dočasnú úlohu a nedokázali ľud zdokonaľiť, rovnako ako zákon (mojžišovská zmluva skutkov) nedokázal ľud zdokonaľiť, pretože nedokázal dať život (Galatským 3:21, pozri aj Rímskym 10:5; Filipským 3:9). Starozmluvné kňazstvo bolo len nedokonalým predobrazom prichádzajúceho dokonalého, konečného, večného a dostatočného, jediného skutočného Veľkňaza, Božieho Syna, Ježiša Krista. Rovnako tak aj zákon, ako zmluva zákona, nedokázal spasiť, bol len pridaný pre prestúpenia (Galatským 3:19) a slúžil ako pestún (vychovávateľ) vedúci k Veľkňazovi Kristovi (Galatským 3:24-25). S Kristom prišla Nová zmluva a nový zákon. Už siedma kapitola Listu Židom prepája porovnanie starozmluvného kňazstva a Krista ako Veľkňaza s porovnaním Starej zmluvy (mojžišovskej zmluvy skutkov) a Novej zmluvy (zmluvy povahy milosti, postavenej na Božích zaslúbeniach a na Božej prísaha). Podrobne otázku zmluvy potom rozvinú kapitoly 8 až 10. Ale už tu v siedmej kapitole je to vyjadrené zreteľne (Židom 7:12): „Lebo keď sa zamieňa kňazstvo, nevyhnutne sa deje i zámena zákona.“ Starozmluvné kňazstvo je nerozlučne spojené s mojžišovskou zmluvou skutkov. Veľkňaz Kristus je nerozlučne spojený s Novou zmluvou milosti. S príchodom Krista zaniklo aj kňazstvo brané z ľudí, skončila úloha kňazov, ktorí mali chrámovú službu, ktorí donášali obete za ľud. Skončila navždy úloha kňazov braných z ľudí – sprostredkovať ľudu spasenie. A to sa netýka len izraelského národa či súčasného židovstva, platí to univerzálne. Kristus zostáva Veľkňazom nášho vyznania aj po jeho nanebovzatí až naveky. Popri ňom ako Veľkňazovi neexistuje žiaden priester, žiadna možnosť pre kňazov braných z ľudí, aby tu na zemi plnili akúkoľvek úlohu sprostredkujúcu ľuďom spásu. Kristovu veľkňazskú službu nemožno doplniť zemskou službou ľudských kňazov. Tento univerzálny princíp oživila v histórii cirkvi reformácia a stal sa známym ako „Solus Christus“ (jedine Kristus, „iba skrze Krista“).

Predobrazné nedokonalé, nedostatočné kňazstvo bolo s príchodom Krista nahradené dokonalým a dostatočným Veľkňazom. Zákon, mojžišovská zmluva skutkov, v ktorej spása bola skrze skutky zákona, bol nahradený Novou zmluvou postavenou na Božej milosti (jedine z milosti – Sola Gratia), v ktorej spása je skrze vieru samotnú bez skutkov zmluvy zákona (jedine vierou – Sola Fide).

To najdôležitejšie posolstvo z výkladu toho, že Kristus je jedinečný Veľkňaz, veľkňaz podľa poriadku Melchisedechovho, je to, že Kristus je konečným a dokonalým a najmä dostatočným veľkňazom. Čo do spásy Božieho ľudu, k jeho veľkňazskej službe nie je možné pripojiť ako doplnok službu kňazov braných z ľudí ani nie je možné vrátiť sa k náboženstvu sprostredkovanému službou kňazov braných z ľudí, ani nie je možné vrátiť sa za účelom spásy pod zmluvu zákona (spasenie na základe skutkov, prípadne spasenie z viery plus skutkov).

Kňazi zmluvy zákona – Veľkňaz zmluvy milosti

Zatiaľ čo kňazi braní z ľudí podľa Mojžišovho zákona boli prostredníkmi spasenia na základe zmluvy skutkov (Starej zmluvy, mojžišovskej zmluvy), Kristus ako Veľkňaz je prostredníkom a ručiteľom Novej zmluvy postavenej na milosti Božích zasľúbení: „... natoľko i lepšej zmluvy stal sa Ježiš ručiteľom“ (Židom 7:22). Kňazi braní z ľudí boli nedokonalí a nedokázali sprostredkovať spásu: „A tamtí sa stali viacerí kňazmi preto, že im smrť prekážala trvať navždy: ale on preto, že trvá na veky, má na iného neprechodné kňazstvo, večné, prečo aj môže vždycky dokonale spasiť tých, ktorí skrze neho prichádzajú k Bohu, vždycky žijúc, aby sa prihováral za nich. Lebo nám i svedčalo mať takého veľkňazu, svätého, prostého zla, nepoškvrneného, oddeleného od hriešnikov a ktorý sa stal vyšším nad nebesia, ktorý nepotrebuje každého dňa ako najvyšší kňazi, obetovať obeti najprv za svoje vlastné hriechy a potom za hriechy ľudu. Lebo to učinil raz navždy tak, že obetoval sám seba. Lebo zákon ustanovuje za najvyšších kňazov ľudí, ktorí majú slabosť, ale slovo prísahy, ktorá sa udiala po zákone, ustanovuje Syna, zdokonaleného na večnosť“ (Židom 7:23-28). Jedine Kristus (Solus Christus) dokáže dokonale spasiť: „... prečo aj môže vždycky dokonale spasiť tých, ktorí skrze neho prichádzajú k Bohu, vždycky žijúc, aby sa prihováral za nich“ (verš 25). Kristovo kňazstvo je neprenosné, nemôže byť prenesené na

d'alšieho spolu-prostredníka Krista (či medzi-prostredníka, prostredníka medzi človekom a Kristom), na kňaza braného z ľudí, lebo Kristus je stále živý a žije na veky, navždy: „... ale on preto, že trvá na veky, má na iného neprechodné kňazstvo, večné“ (verš 24).

Kristus je nielen dokonalý Velkňaz, ale doniesol aj dokonalú obeť za hriech, jednorazovú a dostatočnú, ktorú netreba opakovať, pretože je dostatočná, je raz a navždy: „... ktorý nepotrebuje každého dňa ako najvyšší kňazi, obetovať obeti najprv za svoje vlastné hriechy a potom za hriechy ľudu. Lebo to učinil raz navždy tak, že obetoval sám seba“ (verš 27).

Obete v novozmluvnej ére

Od Kristovej obete na kríži a od jeho nanebovzatia inauguroval Boh éru milosti, éru Novej zmluvy. S touto inauguráciou skončila zmluva zákona, bola nahradená zmluvou milosti, Novou zmluvou. S touto inauguráciou skončila úloha kňazov braných z ľudí, skončila chrámová služba, skončili obete, ktoré bolo potrebné prinášať neustále, opakovane. Všetky tieto prostriedky skončili preto, lebo sa naplnili Kristom a v Kristovi. Boli predobrazné a v ére pred príchodom Krista na neho len poukazovali a pripravovali ľud na jeho príchod. Kristova obeť na kríži je obeťou raz a navždy a je dostatočná pre vykúpenie a spasenie. To je veľký odkaz Listu Židom. Ku Kristovej obeti nemožno pridať žiadnu inú neustále sa opakujúcu obeť.

Hrozba odpadnutia od tejto pravdy evanjelia hrozila najmä Židom, ktorí boli storočia pod zmluvou zákona. List Židom ich pred týmto odpadnutím varuje. História cirkvi však ukázala, že táto hrozba je rovnako reálna aj v prípade uverivších z pohanov. Storočia kresťanskej viery priniesli aj náboženstvo, ktoré je hojne rozšírené po celom svete, v ktorom sa učí a verí a praktizuje, že Kristovu obeť je pre spásu duše nevyhnutne potrebné neustále opakovane donášať, a to nekrvavým spôsobom (v omši/eucharistii). V tomto náboženskom systéme túto opakovanú obeť prinášajú kňazi braní z ľudí, ktorí sú údajne na túto spásu sprostredkujúcu úlohu vysvätení. Takáto vierouka a takáto prax predstavuje podľa Písma, špecificky podľa Listu

Židom, odpadnutie od evanjelia, odpadnutie od Krista, odpadnutie od milosti, odpadnutie od spásy.

Po prvé, Kristova obeť je dostatočná a je raz a navždy, preto nie je možné opakovať ju akýmkoľvek spôsobom ani k nej nič pridávať. Po druhé, obeť, ktorá má očisťovať od hriechu (opakovaná zvieracia obeť v ére Starej zmluvy), či obeť, ktorá dokonale očistila od hriechu raz a navždy (Kristova obeť na kríži), musí byť krvavá, pretože bez preliatia krvi nedeje sa odpustenie hriechov (Židom 9:7, 9:18, 9:22). Po tretie, ako by mohli opakovane donášať akúkoľvek obeť, ktorá má mať spásu sprostredkujúcu funkciu, kňazi braní z ľudí, keď s príchodom Krista nadobro zanikla funkcia kňazov braných z ľudí?

Kňazi v novozmluvnej ére

Božie slovo, špecificky List Židom, kladie veľký dôraz na to, že Kristus je taký Veľ'kňaz, ktorý má na iného neprechodné kňazstvo. Storočia kresťanskej viery priniesli aj náboženstvo, ktoré je hojne rozšírené po celom svete, v ktorom sa učí a verí a praktizuje, že Kristus má na zemi svojho „náместníka“, inými slovami zemského veľ'kňaza. Toto učenie i prax je v rozpore s Božím slovom. Predstavuje podľa Listu Židom odpadnutie od evanjelia, odpadnutie od Krista, odpadnutie od milosti, odpadnutie od spásy. Rovnako aj učenie, podľa ktorého v tomto náboženskom systéme existujú kňazi (braní z ľudí), ktorí vysluhujú ľudu spásu. Je to prax, ktorá znamená odpadnutie od Krista, odpadnutie od zmluvy milosti.

V tomto náboženstve sa verí aj tomu a praktizuje sa aj to (modlitby k Márii), že Mária, matka Ježišova, je tiež spolu-prostredníčka či medzi-prostredníčka (prostredníčka medzi človekom a Kristom) spasenia, pretože sa aj po smrti prihovára za veriach (veriacich v tento náboženský systém). Podobne sa v tomto náboženstve verí aj tomu a praktizuje aj to (modlitby k svätým), že aj svätí (svätí ako špeciálna kategória veriach v tomto náboženskom systéme) sa po svojej smrti prihovárajú za veriach (veriacich v tento náboženský systém). Božie slovo v Liste Židom

je veľmi špecifické v tom, že kladie dôraz na to, že Kristus je jediný Príhovorca u Boha za veriacich (veriacich v evanjelium), pretože on jediný prenikol nebesia a sedí po Božej pravici. To neplatí ani o Márii, ani o tých údajných svätých, pretože nikto z nich sa nestal veľkňazom podľa poriadku Melchisedechovho.

Sväté kňazstvo Novej zmluvy

Pripomeňme si, že mojžišovská zmluva, zmluva zákona, garantovala ako zmluvnú odplatu okrem iného aj to, že ak Boží ľud túto zmluvu dodrží (zachová) a bude podľa zákona poslušný, stane sa ako národ kráľovským kňazstvom. Teda celý ľud, všetci do jedného, budú Bohu kňazmi (2. Mojžišova 19:6). To je kňazstvo v inom zmysle ako levítske kňazstvo. Izraelský národ sa však nestal týmto kráľovským kňazstvom pre svoju neposlušnosť zmluve zákona.

Týmto kráľovským kňazstvom, svätým kňazstvom sa stali všetci uverivší v evanjelium, čiže Cirkev zo Židov i pohanov: „Ale vy ste vyvolený rod, kráľovské kňazstvo, svätý národ, ľud, určený byť Božím vlastníctvom, aby ste zvestovali cnosti toho, ktorý vás povolal zo tmy do svojho predivného svetla“ (1. Petrov 2:9, pozri aj 2:5). Toto sväté kňazstvo je svätý národ, čiže celý pravý skutočný Boží ľud, pravý skutočný duchovný chrám (duchovný dom – 1. Petrov 2:5). Má nasledovné úlohy, funkcie či poverenia: obetovať duchovné obete (1. Petrov 2:5), čiže obeť chvály a obeť vlastného (nového) života, zvestovať evanjelium (zvestovali cnosti toho, ktorý nás povolal z tmy do svojho predivného svetla – 1. Petrov 2:9).

Toto sväté kňazstvo nie je len nejaká údajne vysvätená podskupina veriacich. Sú to všetci

vierou spasení. Ani nemá údajnú spásu sprostredkujúcu úlohu, okrem zvestovania evanjelia. Ani neprináša žiadnu opakujúcu sa obeť so spasiteľnou funkciou. Neustále prináša len obeť chvály (Židom 13:15).

Historický odkaz a dnešok – kňazi braní z ľudí – odpadnutie od evanjelia

Presne takýto návrat pod zmluvu zákona (zmluvu skutkov) a pod spásu-sprostredkujúcu (prostrednícku) službu kňazov braných z ľudí, ktorí vysluhujú spasenie, pred ktorým dôrazne varuje a vystríha List Židom, sa historicky počas storočí v cirkvi udial a znamená odpadnutie od evanjelia, odpadnutie od Krista. Znamená naplnenie tých varovaní a výstrah, ktoré sú uvedené a podrobne vyložené v Liste Židom a varujú uverivších pred takýmto odpadnutím. Toto odpadnutie nazývajú „nejako prejsť pomimo“ a „zanedbanie toho preveľkého spasenia“ v Kristovi. Historicky sa náprava diala najmä prostredníctvom reformácie a doktríny Solus Christus (jedine Kristus), ktorá znamená, že ku Veľkňazovi nášho vyznania, Kristovi, nie je možné pridať kňazov braných z ľudí, ktorí by spoločne s Kristom boli prostredníkmi spásy Božieho ľudu.

Záverečné zhrnutie

Hlavne Židom, ktorí dostali chrám, ktorí dostali zákon, ktorí dostali levítske kňazstvo, ktorí dostali obetný systém, hrozilo nebezpečenstvo, že aj po príchode Krista sa naďalej budú spoliehať na tento starozmluvný náboženský systém, alebo budú jeho prvky kombinovať s vierou v Krista. Aj uverivším (v Krista) zo Židov hrozilo nebezpečenstvo, že sa budú vraciať pod Starú zmluvu a jej prostriedky spásy. To však znamená odpadnutie od Krista, odpadnutie od evanjelia, „prejdenie pomimo“, „zanedbanie spasenia“, odpadnutie od milosti. Účelom celého Listu Židom je vystríhať pred touto hrozbou, napomínať a viesť ku viere, v ktorej Kristus je jediný Veľkňaz, jediný prostredník spásy, ku ktorému nemožno pridať nikoho ďalšieho a k jeho dielu spásy nič ďalšie. Kristus priniesol seba ako obeť raz a navždy. Jeho obeť nemožno opakovať.

Jeho obeť je dostatočná, nemožno k nej nič pridávať ako podmienku spásy.

Tí, ktorí veria, že pre spásu je potrebné, aby kňazi braní z ľudí nekrvavým spôsobom dookola a donekonečna opakovali obeť Krista, odpadli od pravdy, odpadli od viery, odpadli od Krista, prešli pomimo a minuli sa preveľkého spasenia v Kristovi.

Lebo keď sa zamieňa kňazstvo, nevyhnutne sa deje i zámena zákona.

Židom 7:12

Poznámky a vysvetlivky

A) Pre podrobnejší a hlbší výklad toho, v akom zmysle je zákon ako zmluva skutkov (Mojžišov zákon, mojžišovská zmluva) pestúnom vedúcim ku Kristovi, odporúčame čitateľovi článok „Pestún vedúci ku Kristovi“ (Solas číslo 36, jeseň 2017), <http://casopis.solas.sk/vyucovanie/pestun-veduci-ku-kristovi>

